

Субіна О. О., начальник навчально-методичного відділу КНЕУ

РОЛЬ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНІСНО-КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Тенденції розвитку сучасної освіти вказують на те, що сьогодні завданням номер один є перетворення фундаментальних академічних вузівських знань у наукоємні технології та прикладні науково-технічні розробки, що здатні створювати високотехнологічну продукцію. Дешеві енергоресурси, за рахунок яких в основному функціонувала українська економіка, сьогодні обмежені і без розвитку прикладних наук, наукоємних технологій у країні не створити нової економіки — «економіки знань». У держави не буде майбутнього, доки вона не почне активно займатися комерціалізацією знань, що становлять величезний ринковий ресурс. Для цього вітчизняна система освіти, не втрачаючи своєї фундаментальності, повинна набути нового практико-орієнтованого змісту.

Традиційна українська освіта будувалася на знаннєвій парадигмі у відповідності з дидактичною тріадою «знання—уміння—навички», при цьому основна увага приділялася засвоєнню знань. Вважалося, що сам процес засвоєння знань має розвиваючий потенціал і саме в процесі навчання повинні формуватися необхідні уміння та навички (згадати, наприклад, теорію розвиваючого навчання В. В. Давидова), проте, в рамках знаннєвої парадигми завжди актуальною була проблема розриву між знаннями та вміннями їх застосовувати. Високий рівень знань радянських студентів у 50-і роки був визнаний в усьому світі, — тоді Радянський Союз за рівнем інтелекту молоді займав третє місце в світі, а в 1964 році вийшов на друге місце. Проте, за останні 50 років діюча система освіти істотно не змінилася, в той час як і в суспільстві, і в економіці відбулися радикальні зміни. В нових умовах на перше місце піднялися вимоги щодо практичного застосування набутих знань в глобалізованому швидкозмінному світі.

Порівняльне дослідження випускників вищих навчальних закладів пострадянських країн (Росія, Білорусь, Україна) та розвинених країн Заходу (США, Франція, Канада, Ізраїль), яке проводилося Світовим банком у 2004 році, зафіксувало, що студенти пострадянських країн демонструють дуже високі результати (9—10 балів) за критеріями «знання» та «розуміння» і дуже низькі бали — за критеріями «застосування знань на практиці», «аналіз», «синтез», «оцінювання» (1—2 бали). Студенти із розвинених західних країн, де застосовується практико-орієнтований підхід в організації навчального процесу і широко використовуються тренінгові технології навчання, демонстрували діаметрально протилежні результати, тобто вони показали високий рівень розвитку навичок аналізу, синтезу, вмінь приймати рішення при досить низьких показниках «знань»¹.

57-а сесія Генеральної Асамблеї ООН, виконуючи положення «Порядку денного 21-го сторіччя», оголосила десятиріччя 2005—2014 років декадою Освіти для стійкого розвитку, яка являє собою процес та результат прогнозування й формування людських якостей — знань, умінь та навичок, стилю діяльності людей та співтовариств, рис особистості, компетентностей, що забезпечують постійне підвищення якості життя. При цьому ставиться завдання оновлення підходів до професійної освіти на компетентнісних засадах шляхом посилення її практичного спрямування при збереженні фундаментальності.

В основі сучасної парадигми практико-орієнтованої освіти лежить розумне поєднання фундаментальної науки та професійно-прикладної підготовки. На відміну від традиційної освіти, орієнтованої на засвоєння теоретичних знань, практико-орієнтована освіта спрямована на набуття крім знань, умінь, навичок та досвіду практичної діяльності. Освіта не може бути практико-орієнтованою без набуття досвіду діяльності, рівень якого визначається за допомогою оцінювання набутих компетенцій. Вектор відомого в дидактиці діяльнісного підходу спрямований, перш за все, на організацію процесу навчання за допомогою активних та інтерактивних технологій, тренінгів, які дозволяють надати процесу підготовки фахівців діяльнісного характеру, в свою чергу, набуття фахових компетенцій неможливо без набуття певного досвіду діяльності.

¹ Краснова Т. И. Компетентностная парадигма в образовании: опыт философско-методологического анализа // Образование для устойчивого развития. — Минск: БГУ, 2005. — С. 438—440.

Тренінгові технології навчання є важливою складовою реалізації діяльнісно-компетентнісного підходу в сфері освіти. Застосування тренінгів у навчальному процесі сприяє набуттю студентами вмінь самостійно здобувати знання та застосовувати їх у конкретних практичних ситуаціях, орієнтують на творчий підхід до пошуку, аналізу та систематизації робочого матеріалу, забезпечують формування професійно та соціально значущих компетенцій, таких як: уміння вчитися протягом життя, уміння працювати в команді на загальний результат, працювати в інформаційному швидкозмінному середовищі, бути завжди готовими до змін і працювати на випередження. Системний, диференційований підхід до використання тренінгів у навчальному процесі дозволить повною мірою реалізувати на практиці завдання, що висуюються часом до системи вищої освіти в умовах інноваційного, швидкозмінного, глобалізованого світу.